

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кондратенко Н.О., доктор економічних наук, професор
Новікова В.В., аспірант

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна

У статті розглянуті організаційні засади управління фінансово-економічною безпекою будівельних підприємств. Визначено, що будівництво є однією з системоутворюючих галузей національного господарства. Тому, управління фінансово-економічною безпекою (ФЕБ) будівельних підприємств є досить актуальним питанням в умовах сьогодення тому, що недобросовісна конкуренція, фіктивне підприємництво, рейдерські атаки є загрозою нормального функціонування і розвитку підприємств будівельної галузі. Визначено сутність, зміст та основні завдання управління фінансово-економічною безпекою будівельного підприємства. Автором зазначено, що фінансово-економічна безпека будівельних підприємств неможлива без врахування реалізації стратегічних інтересів підприємства на основі використання можливостей зовнішнього середовища із застосуванням продуктивної взаємодії із суб'єктами зовнішнього середовища. Виокремлені основні елементи управління фінансово-економічною безпекою будівельного підприємства, до яких входять: мета, об'єкт, предмет, суб'єкти та завдання управління. Зроблено висновок, що своєчасне та точне оцінювання загроз фінансово-економічній безпеці будівельного підприємства, розробка та реалізація методів нейтралізації їх негативного впливу потребують побудови адекватного механізму управління фінансово-економічною безпекою, який повинен складатися з взаємопов'язаних процесів: планування, регулювання, контролю та стимулювання, які забезпечать фінансову та економічну стійкість підприємства.

Ключові слова: управління, фінансово-економічна безпека, будівельне підприємство.

Постановка проблеми. Економіка України завжди відрізнялася складною та досить диференційованою і диверсифікованою структурою. Для неї характерні переважання важкої індустрії та недостатній розвиток галузей і виробництва товарів народного споживання.

Будівельний комплекс України є одним з найбільш постраждалих від світової фінансово-економічної кризи серед галузей національного господарства України. Сфера будівництва є досить важливою для всього національного господарства України, оскільки від її розвитку залежить досить багато чинників, які сприяють підвищенню ефективності національної економіки.

Будівництво є однією з системоутворюючих галузей національного господарства. Тому, управління фінансово-економічною безпекою (ФЕБ) будівельних підприємств є досить актуальним питанням в умовах сьогодення тому, що недобросовісна конкуренція, фіктивне підприємництво, рейдерські атаки є загрозою нормального функціонування і розвитку підприємств будівельної галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності були досліджені в працях багатьох зарубіжних і українських вчених. Серед них Васильців Т. Г. [1], Зубок М.І. [2], Іващенко О. В. [3], Кириченко О.А. [4], Ярочкін В.І. [5] та ін. Разом з тим ряд питань щодо організаційних основ управління фінансово-економічною безпекою підприємств будівельної галузі не отримали достатнього розгляду в наукових працях.

Метою статті є визначення організаційних засад управління фінансово-економічною безпекою будівельних підприємств на основі розгляду основних елементів управління та складових механізму управління ФЕБ.

Основні результати дослідження. Будівельна галузь відіграє одну з провідних ролей у розвитку національної економіки. Будівельні підприємства мають тісний зв'язок з представниками інших галузей національного господарства. Першочерговими завданнями будівельної галузі України є інтенсифікації будівництва, підвищення обсягів і якості будівельних робіт на основі застосування інноваційних технологій, капітального ремонту, реконструкції та модернізації.

Так, за підсумками 2017 року підприємства України виконали будівельні роботи на суму 101,1 млрд грн., індекс будівельної продукції по відношенню до 2016 року склав 20,9%. Нове будівництво, реконструкція та технічне переоснащення становили 73,2% від загального обсягу виконаних будівельних робіт, капітальний і поточний ремонт – 17,1% та 9,7% відповідно. За підсумками року будівництво інженерних споруд зросло на 26,3%, будівель – на 16,1%.

Управління фінансово-економічною безпекою підприємства, галузі та національного господарства в цілому неможливе без розуміння сутності поняття «фінансово-економічна безпека».

Взагалі, безпека – це стан захищеності особи, суспільства, держави від зовнішніх і внутрішніх небезпек та загроз, що базується на діяльності людей, суспільства, держави, світової спільноти народів по виявленню (вивченню), попередженню, ослабленню, усуненню (ліквідації) і віддзеркаленню небезпек і загроз, здатних погубити їх, позбавити фундаментальних матеріальних і духовних цінностей, завдати неприйняттого (неприпустимого об'єктивно і суб'єктивно) збитку, закрити шлях для виживання і розвитку [6].

Під економічною безпекою розуміють «стан, за якого забезпечується економічний розвиток і стабільність діяльності підприємства, банку, гарантований захист їх ресурсів, здатність адекватно і без суттєвих втрат реагувати на зміни внутрішньої і зовнішньої ситуації» [2].

Фінансова безпека – це кількісно і якісно детермінований рівень його фінансового стану, який забезпечує стабільний захист його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, параметри якого визначають на основі його фінансової філософії та створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого росту в нинішньому і перспективному періоді [7].

Таким чином, під фінансово-економічною безпекою будівельного підприємства слід розуміти стан захищеності всіх видів його ресурсів, у тому числі фінансових, від наявних та потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього середовища його функціонування.

Під управлінням фінансово-економічною безпекою підприємства розуміють систему принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень, що пов'язані із забезпеченням захисту його пріоритетних фінансово-економічних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз [1].

Для будівельних підприємств велике значення має організація управління фінансово-економічною безпекою у зв'язку з тим, що під час виробничих процесів виникають нетрадиційні для інших видів підприємницьких структур ризики і загрози, які необхідно відслідковувати і контролювати.

У бізнес-контенті під ризиком звичай розуміють можливість виникнення несприятливої ситуації або невдалого результату виробничо-господарської, фінансової чи будь-якої іншої діяльності промислового підприємства [8].

Загроза фінансово-економічній безпеці підприємства кількісно може визначатися як величина збитку або інший інтегральний показник, що характеризує ступінь зниження фінансово-економічного потенціалу підприємства.

Фінансово-економічні інтереси підприємства – це його об'єктивні потреби у сфері фінансово-економічної діяльності, задоволення яких забезпечує реалізацію головних цілей його фінансово-економічного розвитку на кожному з етапів життєвого циклу. Фінансово-економічні інтереси підприємства не залишаються незмінними протягом його господарської діяльності, а уточнюються на всіх етапах його життєвого циклу [9].

Фінансово-економічна безпека будівельних підприємств неможлива без врахування реалізації стратегічних інтересів підприємства на основі використання можливостей зовнішнього середовища із застосуванням продуктивної взаємодії із суб'єктами зовнішнього середовища (рис. 1).

Основними завданнями управління фінансово-економічною безпекою будівельного підприємства є:

- захист законних прав і інтересів власників підприємства та його співробітників;
- збір, аналіз, оцінка даних і прогнозування розвитку обстановки на будівельному ринку;
- збір та вивчення даних щодо партнерів, клієнтів, конкурентів, кандидатів на роботу;
- виявлення, попередження і припинення можливої протиправної та іншої негативної діяльності співробітників підприємства на шкоду його безпеці;
- забезпечення збереження матеріальних цінностей та документів;
- забезпечення фінансової стабільності та фінансової незалежності; забезпечення високої конкурентоспроможності будівельної продукції на основі ефективного менеджменту та маркетингу підприємства;
- отримання необхідної інформації для розроблення найбільш оптимальних управлінських рішень з питань стратегії і тактики фінансово- економічної діяльності підприємства.

Досягнення цих завдань можливе, якщо система буде виконувати наступну послідовність: аналітичну – цілепокладання – нормативно-правового забезпечення – організаційно-адміністративну – планову – обліково- контрольну-інформаційну [10].

До основних елементів управління фінансово-економічною безпекою будівельного підприємства входять: мета, об'єкт, предмет, суб'єкти та завдання управління (рис. 2).

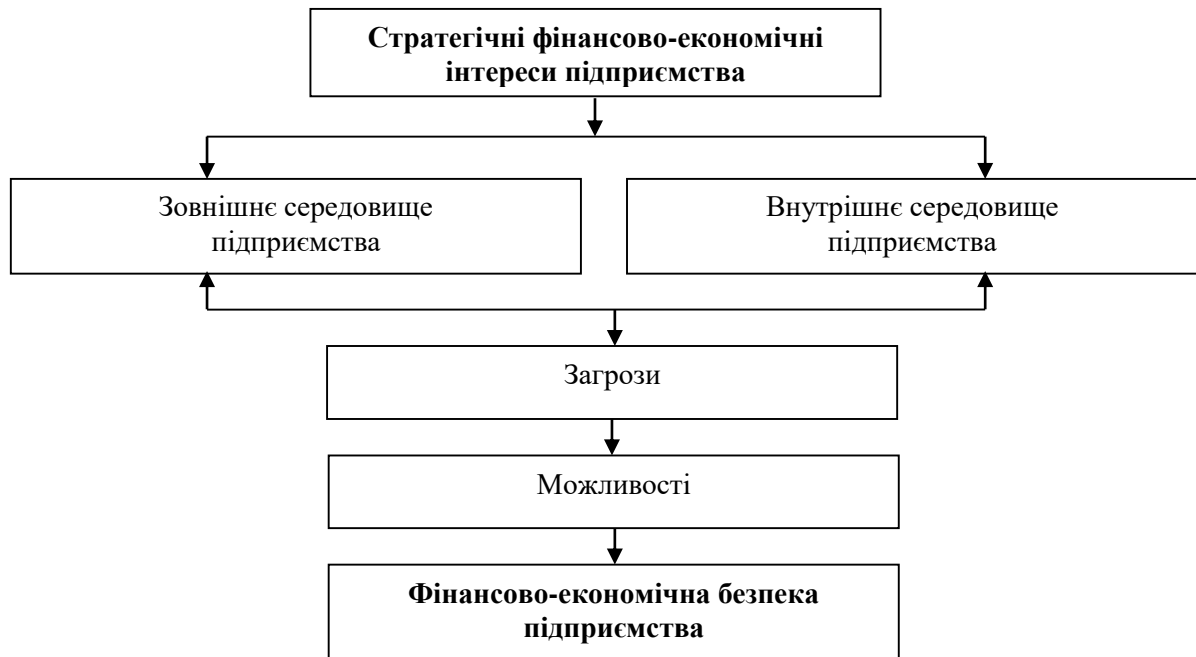

Рисунок 1 – Взаємозв'язок стратегічних економічних інтересів будівельного підприємства та забезпечення фінансово-економічної безпеки

Рисунок 2 – Елементи управління фінансово-економічною безпекою будівельного підприємства

Цільовою спрямованістю управління фінансово-економічною безпекою будівельного підприємства є формування адаптивних реакцій на дію загроз у будь-якій сфері його життєдіяльності і, як наслідок, – забезпечення стабільного і максимально ефективного функціонування підприємства на цей момент часу та високого потенціалу розвитку в майбутньому.

Своєчасне та точне оцінювання загроз фінансово-економічній безпеці будівельного підприємства, розробка та реалізація методів нейтралізації їх негативного впливу потребують побудови адекватного механізму управління фінансово-економічною безпекою, який повинен складатися з взаємопов'язаних процесів: планування, регулювання, контролю та стимулювання, які забезпечать фінансову та економічну стійкість підприємства (рис. 3).

Рисунок 3 – Складові механізму управління фінансово-економічною безпекою будівельного підприємства

У рамках організації управління фінансово-економічною безпекою будівельного підприємства керівництво підприємства має створити службу фінансово-економічної безпеки – штатний структурний підрозділ підприємства, який підпорядковується безпосередньо його першому керівнику (власнику).

Цей підрозділ має взаємодіяти з іншими структурними підрозділами підприємства та здійснювати контроль виконання заходів щодо захисту фінансово-економічних інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Така служба управління фінансово-економічною безпекою підприємства повинна відповідати певним принципам:

- гнучкість (здатність швидко реагувати на чинники, які впливають на діяльність підприємства);
- оперативність (гарантованість того, що прийняття рішення буде невідкладним за змін факторів впливу на підприємство);
- надійність (гарантованість достовірності передавання інформації);
- компетентність (передбачає, що питаннями забезпечення фінансово-економічної безпеки займаються висококваліфіковані кадри);
- безперервність (система повинна постійно захищати інтереси підприємства в умовах ризику та невизначеності).

Виходячи з завдань організації управління фінансово-економічною безпекою будівельного підприємства та визначення складових механізму управління головною метою створення такої служби є ідентифікація та нейтралізація фінансово-економічних загроз і ризиків та забезпечення фінансової стабільності в довгостроковому періоді.

Висновки. Підводячи підсумки проведеного дослідження, можна стверджувати, що на сучасному етапі розвитку економіки України підприємства будівельної галузі потребують використання сучасних механізмів управління фінансово-економічною безпекою, оскільки будівельний бізнес є дуже привабливим та конкурентним.

Кожне будівельне підприємство повинно займатися питаннями формування організаційної структури управління фінансово-економічною безпекою (визначення складу центрів відповідальності

та їхніх взаємозв'язків), розподілом завдань, повноважень, відповідальності між окремими ланками управління.

Література

1. Васильців Т.Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Т.Г. Васильців, В.І. Волошин, О.Р. Бойкевич. – Львів, 2012. – 386 с.
2. Зубко М.І. Економічна безпека суб'єктів підприємництва / М.І. Зубок, В.С. Рубцов, С.М. Яременко. – К.: 2012 – 226 с.
3. Івашенко О.В. Система фінансово-економічної безпеки підприємства / О.В. Івашенко, П.М. Четверіков // SWorld. – 2012. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sworld.com.ua/konfer28/51.pdf>
4. Кириченко О.А. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах фінансової кризи / О.А. Кириченко, І.В. Кудря // Финансовые рынки и ценные бумаги. – 2009. – № 16. – С. 22-28.
5. Ярочкин В.И. Система безопасности фирмы / В.И. Ярочкин. – М.: Осъ-89, 2003. – 352 с.
6. Одинцов А.А. Економічна і інформаційна безпека підприємництва / А.А. Одинцов. – К.: Академія. – 2006. – 336 с.
7. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. – К.: Изд-во «Эльга», «Ника-Центр», 2004. – 784 с.
8. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2008. – 272 с.
9. Марченко О.М. Оцінка та розвиток системи управління фінансовою безпекою підприємства / О.М. Марченко // Вісник Львівського державного університету імені І. Франка. Серія економічна. – 2006. – Вип. 36. – С. 30-39.
10. Герасимчук З.В. Економічна безпека регіону: діагностика та механізм забезпечення / З.В. Герасимчук, Н.С. Вавдіюк. – Луцьк : Надстиря, 2006. – 243 с.

References

1. Vasylytsiv, T., &, Voloshyn, V., &, Boikevych, O. (2012). Financial and economic security of Ukrainian enterprises: strategy and mechanisms of provision. Lviv (in Ukr.).
2. Zubko, M., &, Rubtsov, V., & Yaremenko, S. (2012). Economic security of business entities. Kyiv (in Ukr.).
3. Ivashchenko, O., &, Chetverikov, P. (2012). System of financial and economic security of the enterprise. SWorld, 2. Retrieved from <http://www.sworld.com.ua/konfer28/51.pdf> (in Ukr.).
4. Kyrychenko, O., &, Kudria, I. (2009). Improving the management of financial security of enterprises in the context of the financial crisis. Financial Markets and Securities (Finandovye rynki i tsennye bumagi), 16, 22-28 (in Rus).
5. Yarochkin, V. (2003). Company security system. Moskva : Os'-89 (in Rus).
6. Odintsov, A. (2009). Economic and information security of entrepreneurship. Kyiv : Akademia (in Ukr.).
7. Blank, I. (2004). Management of financial security of the enterprise. Kyiv : El'ga, Nika-Tsentr (in Ukr.).
8. Tereshchenko, O. (2008). Anticrisis financial management at the enterprise. Kyiv : KNEU (in Ukr).
9. Marchenko, O. (2006). Assessment and development of the financial security management system of the enterprise. Visnyk of the Ivan Franko National University of Lviv. The series is economical (Visnyk L'vivskogo derzhavnogo universytetu imeni I. Franka), 36, 30-39 (in Ukr.).
10. Gerasymchuk, Z., &, Vavdiyuk, N. (2006). Economic security of the region: diagnostics and mechanism of provision. Luts'k : Nadsturia (in Ukr.).

Стаття надійшла до редакції 30.08.2017.